

Lektury

obowiązkowe, które przydadzą się (prawie) do wszystkiego

Są takie lektury, które pasują do bardzo wielu zagadnień. Warto o nich pamiętać, bo to bardzo ułatwi wybór tematu wypracowania oraz dobór tekstów. Przy jakich tematach maturalnych warto przywołać daną lekturę? Tu kilka przykładów:

Biblia

człowiek wobec Boga i boskiego porządku
wygnanie z raju (z miejsca doskonałego)
poszukiwanie odpowiedzi na pytania
o kondycję człowieka, sens istnienia,
dobro i zło
niezawinione cierpienie
marność doczesnych wartości
przeznaczenie a wolny wybór człowieka

Iliada, Homer

honor wojownika
odpowiedzialność za swoją krainę
miłość niezgodna z zasadami społecznymi
wojna
ambicja, gniew, zemsta – uczucia, które
popychają człowieka do nie zawsze dobrych
decyzji
obraz społeczności, jej hierarchii, porządku
i zasad funkcjonowania
oblicza miłości rodzicielskiej
przeznaczenie a wolny wybór człowieka

Wesele, Stanisław Wyspiański

miasto i wieś – spotkania i zderzenia
obraz ówczesnej społeczności
patriotyzm i dążenia niepodległościowe
przeszłość rzutująca na teraźniejsze relacje
pomiędzy ludźmi
postać poety
wady narodowe i ich konsekwencje

Makbet, William Shakespeare
ambicja, strach, podejrzliwość –
uczucia, które popychają człowieka
do nie zawsze dobrych decyzji
honor wojownika
zbrodnia i jej konsekwencje
poczucie winy wywołujące
szaleństwo
naruszenie zasad społecznych
(zamordowanie człowieka,
który jest jednocześnie królem,
bezbronnym starcem i gościem
tytułowego bohatera)
kobieta jako inspiratorka zbrodni i zła
przeznaczenie a wolny
wybór człowieka

Pan Tadeusz, Adam Mickiewicz
wieś polska i jej tradycje
patriotyzm
dążenia niepodległościowe
miłość nieszczęśliwa, niespełniona
miłość szczęśliwa, spełniona
ambicja, gniew, zemsta – uczucia,
które popychają człowieka do nie
zawsze dobrych decyzji
kobieta miejska – dziewczyna
wiejska
relacje polsko-rosyjskie
obraz społeczności
zbrodnia i jej konsekwencje
wina, kara i pokuta
porzucanie i zmienianie swojej
tożsamości
relacje rodzicielskie

Lalka, Bolesław Prus
obraz społeczności
obraz miasta XIX wieku
miłość: nieszczęśliwa,
niespełniona, destrukcyjna
miłość jako czynnik pobudzający
ambicję i przekraczanie
własnych granic
hierarchia społeczna i jej
naruszanie
praca i sposób jej postrzegania
przez poszczególne grupy
społeczne
nierówności społeczne
człowiek rozdarty między
porządek romantycznym
a pozytywistycznym
wojna
miejsce Żydów w polskim
społeczeństwie
znaczenie pieniędzy
w relacjach międzyludzkich
i w funkcjonowaniu społeczeństwa

Dziady, część III, Adam Mickiewicz
dążenia
niepodległościowe
patriotyzm
poeta i jego zadania
poezja i poeta jako
przewodnicy narodu
człowiek romantyczny
pojedynek z Bogiem –
przekraczanie ludzkich granic
obraz społeczeństwa
relacje polsko-rosyjskie

Przedwiośnie, Stefan Żeromski
obraz Polski po
odzyskaniu
niepodległości
miłość
obraz miasta i wsi
nierówności społeczne
poszukiwanie samego
siebie, budowanie
od nowa swojej
tożsamości
rewolucja i jej ponure
oblicze
patriotyzm i jego różne
oblicza
wojna
polityka i zwykły
człowiek
zderzenie utopijnych
wizji idealnej Polski
z jej powojennymi realiami
relacje rodzinne

Zbrodnia i kara, Fiodor Dostojewski
przekonanie o własnej
wyjątkowości i byciu ponad
prawem
próby ustalania własnych
norm społecznych
zbrodnia i jej konsekwencje
poczucie winy wywołujące
szaleństwo
wina, kara i pokuta
miłość ocalająca człowieka
i kierująca go na właściwą
drogę
obraz miasta XIX wieku
obraz ówczesnej
społeczności
nierówności społeczne
niezawinione cierpienie
znaczenie pieniędzy
w relacjach międzyludzkich
i w funkcjonowaniu
społeczeństwa

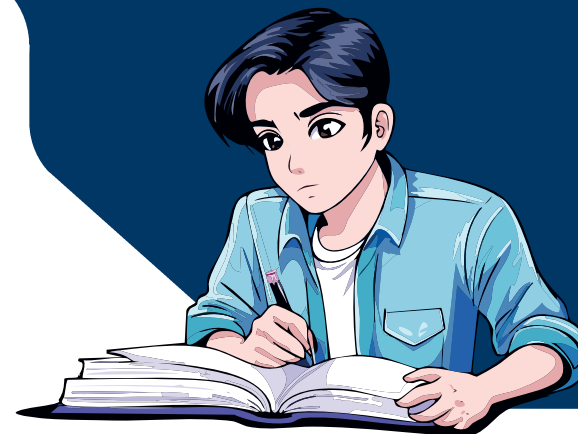
INSTYTUT LITERATURY
I NOWYCH MEDIÓW
UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

7 kroków
do napisania
dobrego
wypracowania
na maturze
z języka polskiego

1. Wybierz temat, który najbardziej do Ciebie przemawia. Ta rada brzmi banalnie, ale warto o niej pamiętać. Zadaj sobie trzy pytania: czy temat wydaje Ci się sensowny, aktualny, taki, że jesteś w stanie wyobrazić sobie, jak o nim piszesz, mówisz? Czy przychodzą Ci do głowy więcej niż dwa utwory literackie i więcej niż dwa teksty kultury, które pasują do tego tematu? Czy na tle pozostałych tematów ten właśnie temat wydaje się najmniej dziwny, najmniej odpychający, najmniej wydumany? Jeśli tak – to Twój temat, wybieraj go!
2. Pamiętaj, że pod każdym tematem są podane szczegółowe wymagania dotyczące wypracowania. Przeczytaj je uważnie. Zgodnie z tymi wymaganiami musisz przywołać jedną lekturę obowiązkową z arkusza egzaminacyjnego, jeden inny utwór literacki i jeden wybrany kontekst.
3. Zanim zaczniesz pisać – zrób listę tekstów, do których się odwołasz. Konieczne są: tytuł, autor, epoka. Jeśli nie pamiętasz pełnego imienia autora, użyj samego inicjału (np. B. Prus). Jeśli w ogóle nie pamiętasz imienia, użyj samego nazwiska (np. Słowacki), bo nieprawidłowe imię (np. Julian Słowacki zamiast Juliusz Słowacki) to błąd rzeczowy.

4. Najpierw wybierz lekturę obowiązkową z arkusza egzaminacyjnego. Następnie wybierz inny utwór, spoza kanonu lektur. Może to być proza lub poezja. Przy wyborze tego tekstu zwróć uwagę, czy w temacie wypracowania są jakieś ograniczenia: np. epoka, na której trzeba się skupić. Jeśli tak, teksty literackie powinny do tego pasować. Jeśli nie, możesz wybrać teksty z różnych epok i różnych kręgów językowych.
5. Do tekstów dopasuj to, co nazywa się „wybrany kontekst”. Kontekstem mogą być: film, serial, spektakl teatralny, gra komputerowa, utwór muzyczny, obraz, rzeźba. Ponieważ są one kontekstem, oznacza to, że powinny zostać przywołane raczej na końcu wypracowania, jako swoiste dopełnienie całego wywodu.
6. Przy każdym z wybranych tekstów zanotuj sobie hasłowo bohaterów, wydarzenia, problemy, które pasują do tematu wypracowania. To Twoje punkty zaczepienia – będziesz mieć przed oczami to, o czym chcesz napisać, a jednocześnie zobaczysz, gdzie pojawiają się powiązania pomiędzy wybranymi utworami.
7. Rozplanuj kompozycję pracy. We wstępie odnieś się do całego tematu; jeśli w temacie pojawia się jakieś pojęcie wymagające zdefiniowania, to właśnie wstęp jest dobrym miejscem na jego objaśnienie. W rozwinięciu zajmij się wybranymi przez siebie tekstami. Pamiętaj, że aby wypracowanie było czytelne, potrzebny jest jakiś porządek.

Porządek kompozycyjny może mieć formę: porządku chronologicznego (teksty według epoki, np. lektura obowiązkowa z romantyzmu, drugi utwór z pozytywizmu, kontekst z czasów współczesnych); porządku tematycznego (tematem jest miłość: więc najpierw miłość szczęśliwa, potem miłość nieszczęśliwa, na koniec miłość niszcząca, fałszywa); porządku „ciągaru argumentów” (tematem jest wpływ wielkiej ambicji na podejmowane decyzje: od przykładu drobnego wpływu aż po przykład wpływu bardzo znaczącego – lub odwrotnie). Nie ma jednego właściwego porządku, ale ważne jest, by jakiś porządek przyjąć – bo brak pomysłu kompozycyjnego widać w wypracowaniu.

W zakończeniu pamiętaj o tym, żeby podsumować swoje wnioski – nie wystarczy napisać „czyli jest tak, jak napisano w poprzednich akapitach”. W zakończeniu nie można też po prostu powtórzyć tego, co znajduje się we wstępie albo w samym temacie; trzeba krótko powiązać to z utworami omawianymi w rozwinięciu.

Powodzenia w maju,
Wydział Humanistyczny US
trzyma za Ciebie kciuki!